

KOSMICKÉ ROZHLEDY

VĚSTNÍK ČESKÉ ASTRONOMICKÉ SPOLEČNOSTI

Číslo 3/2009
Ročník 47

www.astro.cz

Obsah

Velké setkání ČAS v Jihlavě	3
Docent Luboš Perek devadesátiletý	4
100 hodin astronomie	5
Rozhovor: Zdeněk Ceplecha	6
Jiří Grygar obdržel Čestnou medaili	7
Památce profesora Jana Fixela	8
Zápis z jednání VV ČAS 17. 4. 2009	9
Zápis ze setkání složek a kolektivních členů ČAS ..	10
Pozvánky	11

V období července, srpna a září 2009 oslaví významná životní jubilea tito členové ČAS:

50 let	Ing. Ján Kačmárik, Bratislava RNDr. Miroslav Lošťák, Karlovy Vary
55 let	prof. RNDr. Miroslav Druckmüller, CSc., Brno
60 let	Ing. Jiří Martínek, Dobruška Ing. Václav Přibáň, Praha RNDr. Jaroslav Čížek, Rožnov pod Radhoštěm
	Ing. Bohuslav Hladík, Praha
65 let	Ing. František Karel Janda, Ondřejov
70 let	Mgr. Vladimír Roškot, Sedlčany
75 let	Alojz Ďuríček, Praha
77 let	Ing. Antonín Růkl, Praha
78 let	Jiří Zahálka, Praha
80 let	Ing. Václav Viktora, Praha prof. Ing. Milan Burša, DrSc., Praha
82 let	RNDr. Blažena Topolová, CSc., Ondřejov Vlasta Letfusová, Ondřejov
83 let	Ing. Čestmír Barta, CSc., Praha
84 let	RNDr. Václav Bumba, DrSc., Ondřejov
87 let	Julie Telcová, Praha
90 let	doc. RNDr. Luboš Perek, DrSc., Praha

ČAS přeje jubilantům vše nejlepší!

Na obálce: RNDr. Jiří Grygar, CSc. obdržel 3. března 2009 Čestnou medaili za zásluhy o Akademii věd České republiky

KOSMICKÉ ROZHLEDY

Věstník České
astronomické společnosti

Ročník 47
Číslo 3/2009

Vydává
Česká astronomická
společnost
IČO 00444537

Redakční rada

Petr Sobotka
Eva Marková
Lenka Soumarová
Tomáš Bezouška
Lumír Honzík
Petr Komárek

Adresa redakce

Kosmické rozhledy
Sekretariát ČAS
Astronomický ústav AV ČR
Boční II / 1401
141 31 Praha 4

e-mail: kr@astro.cz

**Grafická úprava
a jazykové korektury**
redakce Astropisu

Tisk

Grafotechna, Praha 5

Distribuce
Adlex systém

ISSN 0231-8156

Velké setkání České astronomické společnosti v Jihlavě

Ota Kéhar

V sále Krajského úřadu kraje Vysočina v Jihlavě se v sobotu 18. dubna uskutečnilo setkání zástupců sekcí, poboček a kolektivních členů České astronomické společnosti. Účast byla hojná, celkem do Jihlavy zavítalo 41 zástupců 21 složek a kolektivních členů ČAS. Přítomni byli samozřejmě i členové Výkonného výboru ČAS. Setkání předcházelo páteční řádné jednání VV ČAS (viz. zápis v tomto čísle KR) v prostorách Jihlavské astronomické společnosti.

V předsálí měli účastníci setkání možnost prezentovat svou složku formou nástěnky. Netradiční prezentaci přivezla Západočeská pobočka ČAS – zasklený model části města a krajiny, který demonstroval problematiku světelného znečištění.

O zahájení setkání byl požádán bývalý tajemník ČAS Pavel Suchan. Po oficiální zahájení předsedkyně ČAS Evou Markovou se slova ujal host, bývalý hejtman kraje Vysočina, RNDr. Miloš Vystřčil. Ve svém projevu na téma Jak se žije na Vysočině v krátkosti představil kraj a město Jihlava. Jeho druhý příspěvek se týkal tématu Vesmír Vysočiny, kdy zmínil spolupráci s Jihlavskou astronomickou společností na společném projektu stavby víceúčelového zařízení pro vzdělávání občanů. Nový tajemník ČAS Petr Sobotka připomenul důležité aktivity ČAS v roce 2008. Následoval blok diskuzí nad několika tématy – zápis z ní najdete v tomto čísle KR.

Po vydatném obědu se v mírně zkrácené podobě uskutečnila přednáška Pavla Suchana na téma světelné znečištění a způsoby jeho řešení. Na jeho vystoupení navazoval příspěvek o Astronomickém ústavu a spolupráci s ČAS. Poté Pavel Suchan a Eva Marková jednání opustili z důvodu jiných aktivit. Po krátké přestávce a menším časovém skluzu v plánovaném harmonogramu začaly příspěvky jednotlivých skupin v souhrnném bloku s názvem „Astronomie v ČR“. Řada příspěvků byla zajímavá a mohla přispět k inspiraci pro ostatní účastníky setkání. Některé ovšem byly neúměrně dlouhé a neobsahovaly natolik zajímavé informace, aby jejich délka byla ospravedlnitelná.

První slovo v tomto bloku dostal Marcel Bělík, který představil činnost sluneční sekce a východočeské pobočky. Zdeněk Řehoř připomněl činnost přístrojové a optické sekce a nabídl spolupráci týkající se projektů jeho sekce (např. projekt KYKLOP). Petr Komárek

z Astronomické společnosti Pardubice představil činnost této pobočky, která úzce spolupracuje s pardubickou Hvězdárnou barona A. Krause.

O společnosti Astropis hovořila Lenka Soumarová, která zmínila termíny uzávěrek a vydání časopisu během roku 2009. V rámci svého povídání vystoupila i v pozici členky výkonného výboru a připomněla ceny ČAS a termíny pro podávání návrhů na kandidáty. Nejbližší termín

je 30. 4. pro Kvízovu cenu. Vystoupil i Roman Šula s příspěvkem o pobožce Třebíč a jeho akci do Dánska. Zajímavý příspěvek o pozorování tranzitů exoplanet a unikátní databázi ETD, která je citována zahraničními servery, byl v podání Luboše Bráta ze sekce proměnných hvězd a exoplanet. Společnost pro meziplanetární hmotu zastupoval a vystoupil s příspěvkem Jiří Srba. O historické sekci mluvila, spoustu informací o historii dodala a zprávu o Keplerově muzeu a jeho problémech podala předsedkyně sekce Alena Šolcová.

O západočeské pobožce a aktivitách připravených pro Mezinárodní rok astronomie 2009 pohovořil Ota Kéhar. Kromě fotografické soutěže „Sviřme si na cestu...ne na hvězdy“, dvou výstavách „Světelné znečištění“ a „Klenoty noční oblohy“ a dvou projektech „Kolik hvězd ještě můžeme spatřit?“ a „Den na hvězdárně aneb 25 hodin s astronomií“ uvedl jako podnět k zamyšlení možnosti zapojení členů do dění pobožky, získávání nových členů nebo balance mezi aktivitami pro členy a popularizací astronomie či propagací ČAS. Poslední příspěvek přednesl Jakub Hraníček z Astronomického klubu Pelhřimov. Odpolední diskuzi výborně moderoval Ivo Míček, setkání bylo oficiálně ukončeno krátce po půl šesté.

Osobně považují setkání zástupců složek za zajímavou akci, která může obohatit pohled na Českou astronomickou společnost a její složky. Lze se inspirovat pro akce pořádané našimi organizacemi nebo navázat spolupráci s jinými subjekty. V neposlední řadě se jedná o setkání lidí, které řeší stejné problémy jako my a které ve většině případů známe pouze z elektronických diskuzí. Domluvil jsem se s organizátorem akce Milošem Podařilem z Jihlavské astronomické společnosti na veřejné umístění prezentací z akce, aby bylo dostupné všem, i těm, kteří se nezúčastnili. Snaží se získat souhlas všech autorů a poté rozešle informaci konferencí ČAS.

Další informace lze najít na stránce <http://www.astro.cz/article/3713> nebo http://www.jiast.cz/fotogalerie/setkani_slozek_cas_09.php.

Docent Luboš Perek devadesátiletý

Jiří Grygar

Stálice české i světové astronomie Doc. RNDr. Luboš Perek, DrSc., Dr. h.c. vstupuje 26. července 2009 do svého desátého decenia. Během dlouhé a bohaté životní dráhy prožil dětství a začátky studií v čerstvě zrozeném Československu, jenže pak přišel Protektorát a uzavření českých vysokých škol, II. světová válka a po ní „Vítězný únor 1968“, posléze Pražské jaro a sovětská invaze 1968 a konečně „sametová revoluce“ 1989. Ve všech těchto životních zkouškách Doc. Perek znamenitě obstál a osvědčil se jako moudrý a statečný člověk i český vlastenec v tom nejlepším smyslu slova.

Jeho zásluhy o rozvoj české astronomie byly právem několikrát oceněny mj. čestným členstvím České astronomické společnosti i udělením Nušlovky ceny. Zasloužil se o vybudování 0,6m reflektoru univerzitní observatoře MU v Brně a 2m Zeissova reflektoru v Ondřejově. Sehrál klíčovou úlohu při založení stelárního odd. Astronomického ústavu ČSAV, jehož ředitelem byl v těžkých letech tzv. normalizace 1968–75. Byl rovněž předsedou

Medaile Učené společnosti pro L. Perka

Čs. astronomické společnosti v letech 1989–1992 a zasloužil se tak o její transformaci po období nesvobody.

Svým vědeckým dílem zasáhl do řady oborů, především stelární statistiky a dynamiky Galaxie, výzkumu planetárních mlhovin, kosmického práva a problematiky kosmické tříště. Vychoval přitom řadu svých následovníků v čele s L. Kohoutkem, P. Lálou, L. Sehnalem a J. Paloušem.

Na mezinárodní scéně reprezentoval českou vědu zejména v komisích a exekutivě Mezinárodní astronomické unie (IAU), organizaci COSPAR, Mezinárodní astronautické federaci (IAF), Mezinárodní astronautické akademii (IAA), Mezinárodní radě vědeckých unií (ICSU) a v úřadu generálního tajemníka OSN pro kosmický prostor.

Získal řadu prestižních domácích i zahraničních ocenění, naposledy Medaili Učené společnosti ČR (květen 2009), jejímž je doyenem. Doc. Perek se dožívá svého životního jubilea v obdivuhodné duševní i tělesné kondici, účastní se domácích i zahraničních odborných konferencí, na nichž pravidelně přednáší a publikuje výsledky svých současných studií. Česká astronomická společnost si velmi váží přízně, kterou ji pan docent Perek trvale věnuje a přeje mu do dalších let radost z tvůrčí práce ve vědě i pevné zdraví.

100 hodin astronomie

Pavel Suchan

V týdnu od 2. do 5. dubna prožila celá planeta stěžejní projekt Mezinárodního roku astronomie 2009 nazvaný 100 hodin astronomie (100 Hours of Ast-

ronomy). V rámci tohoto projektu se uskutečnilo na 1500 jednotlivých akcí ve 130 zemích světa. Projekt se tak stal jednou z největších událostí určenou k popularizaci jedné vědní disciplíny, jaká kdy byla zorganizována. Tato celosvětová akce trvala nepřetržitě čtyři dny a noci. Byla složena z řady nejrůznějších aktivit, jejichž cílem bylo zapojení široké veřejnosti. Během těchto čtyř dní si lidé z celé planety předávali své zkušenosti a zážitky ze sledování hvězdné oblohy. Pro mnohé to byla možná vůbec první příležitost spatřit nebeské divy prostřednictvím dalekohledu, pro jiné možnost předat své zkušenosti i nadšení a poodhalit tajemství vesmíru dalším. Každý, kdo chtěl, se mohl v rámci 100 hodin astronomie zúčastnit veřejných astronomických pozorování, dalších akcí pro veřejnost na hvězdárnách a také na internetu.

V České republice byly hlavní akce projektu 100 hodin astronomie připraveny na Astronomickém ústavu AV ČR v Ondřejově, v Litomyšli, kde město dokonce pohaslo své veřejné osvětlení a nasvětlení památek pro lepší pozorovací podmínky k veřejnému pozorování oblohy, dále v Českých Budějovicích, Karlových Varech a v Úpici. Veřejnost také mohla využít české speciality – husté sítě popularizačních hvězdáren a jejich pravidelné otevírací doby. Počasí přálo, k pozorování se nabídl Měsíc nebo planeta Saturn, jejichž pozorovatelnost byla výborná. Tato dvě vesmírná tělesa tak symbolicky spojila rok 2009 s rokem 1609, kdy na ně Galileo Galilei poprvé namířil dalekohled.

Zdeněk Ceplecha – Vzpomínky na meteorit Příbram

Petr Sobotka

7. dubna tomu bylo přesně 50 let, co přes území tehdejšího Československa přelétal nebývale jasný meteor. Díky projektu fotografování meteorů, se podařilo astronomům z Astronomického ústavu AV pod vedením Zdeňka Ceplechy, průlet bolidu zachytit.

A nejen to. Jako první na světě dokázal z fotografií dopočítat místo dopadu, 4 kusy meteoritu najít a pak i vypočítat, že meteorické těleso přiletělo z pásu planetek mezi Marsem a Jupiterem. Na světě byl první důkaz, že odtud mohou na Zemi padat kameny z vesmíru. RNDr. Zdeněk Ceplecha, DrSc. nedávno oslavil 80. narozeniny, ale na meteorit Příbram, který mu změnil celý život vzpomíná, jako by to bylo včera.

• **Doufal jste při vývoji kamer a celého projektu fotografického sledování jasných meteorů ze dvou stanic v takový úspěch?**

To mě ani ve snu nemohlo napadnout. Já jsem fotografoval normální meteory a do té doby jsme měli spoustu výsledků, mnoho set dvojic snímků přelétajících meteorů. Dokonce jsme už předháněli Harvardskou observatoř, která dělala dvoustaniční pozorování před druhou světovou válkou. Z vlastních měření jsme získávali informace, které nás zajímali. Tedy jak se meteory chovají z hlediska různých navržených teorií průletu tělesa ovzduším v té části dráhy, kde těleso svítí.

To byl tedy náš primární cíl, ale tehdy byl ještě stále aktuální druhý cíl a tím bylo určování hustot vzduchu. Rakety tehdy ještě nelétaly, raketový výzkum atmosféry byl ve vojenské a tedy tajné režii. Díky našim pozorováním jsme jako jedni z prvních ve veřejném výzkumu měli možnost odvozovat hustoty vzduchu v tzv. střední atmosféře, tj. zhruba mezi 60 a 90 kilometry.

• **Co znamenaly meteority Příbram pro vaši vědeckou kariéru?**

To se dá těžko odhadovat, protože nevím, jak by to vypadalo bez nich. Kdyby byly meteority Příbram a my na ně nebyli připraveni a neudělali takový důkladný vědecký rozbor, tak by asi neznamenal téměř nic. Prostě bychom našli meteority a to by bylo všechno. To se děje dnes a denně při nejrůznějších příležitostech na různých místech Země. Ale my jsme to měli takto předem připravené a ukázali jsme, že je velmi brzo možné získat velmi dobré výsledky odkud vlastně to těleso přiletělo. My jsme vypočítali dráhu, která dokonale ověřila, alespoň v případě meteoritu Příbram, že to těleso přiletělo z hlavního pásu planetek mezi Marsem a Jupiterem. Do té doby se sice uvažovalo, že meteorická tělesa mohou přilétat z této oblasti, ale čistě hypoteticky a nebylo to ničím podepřeno.

Tím náš objev vzbudil veliký ohlas. Profesor Fred Whipple z Harvardu, který byl doyenem meteorické astronomie, neboť ji uvedl z amatérského světa pozorování do vědeckého světa výzkumu, nám dokonce poslal gratulační dopis. V něm napsal, že „Československo se jeví jako velký bolid na nebi meteorické astronomie“. To bylo velké ocenění. Já už jsem byl tehdy členem Mezinárodní astronomické unie (IAU) a členem komise 22, která se zabývala malými tělesy sluneční soustavy. Profesor Whipple tam byl tehdy předsedou a on mě na

Zdeněk Ceplecha se čtyřmi meteority Příbram

příští sjezd IAU, který se konal v Berkeley v USA pozval, abych byl sekretářem té komise a vedl zápis. A já chudák s mou školskou znalostí angličtiny jsem musel poslouchat nejen americkou angličtinu, ale také angličtinu vědců z různých zemí světa a byl to pro mě celkem kulturní šok. Ale je to, jako když někoho hodíte do vody – buď plave nebo neplave. Tak já naštěstí plaval a doplaval jsem až tam, kde jsem dnes.

• **Vzpomínáte ještě na ten okamžik, kdy jste se dozvěděl, že bolid Příbram prolétá oblohou?**

To jsem věděl ihned když prolétal. Je to zajímavá historie. Já měl tehdy v Ondřejově nového pozorovatele, pana Miroslava Nováka a on tam byl teprve šestou noc. Já jsem si to ještě hlídal, protože předtím jsem většinou kamery obsluhoval sám po dobu osmi let, než mi ústav zaměstnal pomocníka. Vrátil jsem se z observatoře už po setmění domů, sedl jsem si k tehdy samozřejmě černobílé televizi a najednou jsem uviděl na rámu okna pohybující se světlo. A stín, který vrhal parapet se choval nějak divně, ne jako od auta. Kromě toho tehdy aut jezdilo tak málo, že i auto by bylo pozoruhodné. Zaznamenal jsem si čas – to je to první, co člověk musí udělat. Pak jsem vykoukl z okna, ale tam už jsem nic neviděl, ale čekal jsem a čekal... a pak jsem uslyšel zahřmění.

V tu chvíli jsem věděl, že by to mohlo být něco zvláštního, že by to mohl být nějaký velký meteor. Takže jsem stáhl signál na televizoru a nastavil jas obrazovky zhruba tak, jak jsem si pamatoval osvětlení té stěny. Protože tehdy byly k fotoaparátům ještě nutné expozimetry, tak jsem pomocí něho změřil jas obrazovky na 100 luxů. Pak jsme pomocí jiných metod odvodili, že to bylo téměř přesné. Na nebi se tedy meteor Příbram jevil jako objekt o hvězdné velikosti –19 magnitud, což je něco mezi Měsícem v úplňku a Sluncem.

• **Bylo těžké meteority v zemském terénu najít?**

V tom nám přála náhoda. Krajina byla na Příbramsku hustě osídlena a bylo tam spousta drobných zemědělců, kteří měli svá malá políčka. Proto na nich znali doslova každý kámen, ostatně na jaře kameny z pole odstraňovali, aby jim netupily nástroje apod. První meteorit našel sedlák, který šel polní cestou ke svému poli a už z dálky viděl nápadně černý kámen. Sám sebe se ptal, který darebák mu ho tam hodil. Jenomže kámen byl tak 40 nebo 50 metrů od cesty a nevedly k němu žádné stopy. Byl by to tedy jistě světový rekord, kdyby ho tam někdo hodil, uvážíme-li, že vážil asi 4,5 kg. Meteorit byl v čerstvě vyrašené pšenici velice nápadný. Při dopadu rychlostí asi 70 metrů za sekundu udělal takový dolík a jak jel trochu šikmo, tak nadskočil a z toho malého asi 20 cm kráterku vyskočil. Objev dalších kusů meteoritů pak následoval.

Společnost | Jiří Grygar obdržel Čestnou medaili za zásluhy o Akademii věd

Pavel Suchan

Čestný předseda České astronomické společnosti a současný předseda Českého organizačního výboru Mezinárodního roku astronomie RNDr. Jiří Grygar, CSc. obdržel Čestnou medaili za zásluhy o Akademii věd České republiky. 3. března 2009 mu ji ve své pracovně slavnostně předal předseda Akademie věd Prof. RNDr. Václav Pačes,

DrSc. Laudatio pronesl emeritní ředitel Astronomického ústavu AV ČR Doc. RNDr. Luboš Perek, DrSc. Slavnostních chvil se mohli zúčastnit hosté oceněného, a tak přišla manželka J. Grygara a pak všichni předsedové Učené společnosti České republiky, které Dr. Jiří Grygar také předsedal. K nim se na společné fotografii přidal i budoucí předseda Učené společnosti Prof. Václav Pačes.

No a aby tato zpráva nebyla jenom faktografická, ale dovolila vám také nahlédnout za dveře kanceláře předsedy Akademie věd, je vhodné zmínit, že na stole bylo dokonale prostřeno, k přípitku se podávalo šampaňské, pila se káva a k ní byl za neformální konverzace servírován vynikající, ale vynikající zákusek.

Památce profesora Jana Fixela

Jan Vondrák

Krátce po svých osmdesátých narozeninách, 11. dubna 2009, zemřel Prof. Ing. Jan Fixel, CSc. Celý svůj profesorní život byl vysokoškolským pedagogem, působícím na Vojenské akademii a Vysokém učení technickém v Brně. Rodák z Veselí na Moravě, v roce 1952 ukončil studia zeměměřičtví na Vysoké škole technické v Brně.

Již jako student 3. ročníku se stal pomocnou vědeckou silou na ústavu vyšší geodézie, geodetické astronomie a geofyziky, a v r. 1951 se stal asistentem. Geodetická astronomie a geofyzika se staly jeho celoživotním odborným zaměřením. Po založení Vojenské technické akademie v roce 1954 působil nejprve jako vedoucí laboratorní tamní katedry geodézie a kartografie a později (od r. 1959) jako odborný asistent. Tam vedl cvičení z vyšší geodézie, geodetické astronomie a geofyziky.

V roce 1968 získal hodnost kandidáta technických věd v oboru geodézie. Na docenta geodetické astronomie a geofyziky se habilitoval v roce 1975. Od roku 1972 externě přednášel geodetickou astronomii a základy kosmické geodézie též na ústavu geodézie Stavební fakulty Vysokého učení technického v Brně. V roce 1984 byl jmenován profesorem. Na obou školách odchovával mnoho diplomantů a byl školitelem řady absolventů postgraduálního doktorského studia. Působil jako předseda nebo člen habilitačních a jmenovacích komisí na ČVUT v Praze a STU v Bratislavě. V sedmdesátých letech byl členem vědecké rady Hvězdárny a planetária Mikuláše Koperníka v Brně.

Nesoustředil se však pouze na pedagogickou činnost – velký význam pro jeho odbornou činnost měly též geodetické a geofyzikální praxe, zejména v astronomické skupině a gravimetrickém oddělení Státního zeměpisného a kartografického ústavu či v ústavu Užité geofyziky v Brně. Významná byla jeho účast v zahraniční expedici n.p. Geofyzika Brno do Zambie v r. 1972, kde určoval astronomické souřadnice tíhových bodů a podílel se na zaměření a vyrovnání základní gravimetrické sítě. Podílel se na hodnocení přesnosti a rozmístění Laplaceových azimutů v československé astronomicko-geodetické síti, byl členem koordinační komise pro nové vyrovnání Jednotné astronomicko-geodetické sítě v rámci zemí RVHP. Po r. 1990 byl členem komise pro zavádění technologie GPS v naší armádě.

Zpracoval řadu vysokoškolských učebnic a učebních textů v oborech geodetická astronomie, geofyzika a kosmická geodézie. Zejména je třeba vyzdvihnout jeho spoluautorství na vysokoškolské učebnici Geodetická astronomia a základy kosmickej geodézie (autoři Melicher, Fixel a Kabeláč), vydané nakladatelstvem Alfa v Bratislavě v roce 1993.

Jan Fixel byl dlouholetým členem České astronomické společnosti, v letech 1982–1995 působil jako předseda její sekce Astrometrie a geodetická astronomie, která se v r. 1996 sloučila s tehdejší Časovou a zákrytovou sekcí, aby vytvořila dnešní Zákrytovou a astrometrickou sekci. Členem této sekce pak byl až do r. 2004. My všichni, kteří jsme ho znali, budeme na profesora Jana Fixela vzpomínat nejenom jako na významného odborníka, ale hlavně jako na dlouholetého kolegu a přítele, příjemného společníka a hlavně slušného člověka. Bude nám všem chybět.

Zápis z řádného jednání VV ČAS 17. 4. 2009

Jednání se konalo 17. dubna 2009 od 17 hod v prostorách Jihlavské astronomické společnosti. Přítomni: Eva Marková, Lenka Soumarová, Petr Komárek, Lumír Honzík, Petr Sobotka, hosté: Zuzana Fischerová, Miloš Podařil, Ondřej Trnka. Omluven: Tomáš Bezouška

- **astro.cz.** Situace v redakční radě se po odchodu P. Kubaly stabilizovala. Redakce se z původního složení (Horálek, Mokřý, Sobotka) rozšířila o Luboše Bráta (předseda Sekce proměnných hvězd a exoplanet) a Víta Straku (nového člena Astronautické sekce). Probíhají úpravy a vylepšování redakčního systému, vznikají návrhy na nový vzhled astro.cz. Redakce nadále hledá další spolupracovníky, autory, programátory.
- **Revize hospodaření.** Chybějící podpisy a nejasnosti v účetních dokladech za rok 2008 budou ve velké míře odstraněny na setkání složek 18. dubna. Zajistí Sobotka, Honzík.
- **Logo ČAS.** Soutěž o nové logo ČAS, ze které nevyšel vítěz, znamená, že je potřeba hledat pro logo buď profesionálního autora či firmu, soutěž opakovat s novými podmínkami znovu nebo najít jiné řešení. VV počká na výsledky diskuze na setkání složek 18. dubna, kterou povede Sobotka.
- **Příprava setkání složek ČAS.** Sobotka a Podařil informovali o programu a organizačním zabezpečení velkého setkání složek České astronomické společnosti v kongresovém sálu krajského úřadu kraje Vysočina 18. dubna. O setkání je velký zájem a zástupci drtivé většiny složek se včas přihlásili a poslali návratku. Setkání je připraveno, velké poděkování patří Jihlavské astronomické společnosti.
- **Rozpočet 2009.** ČAS obdržela opožděnou platbu za Noc vědců 2006 ve výši 24 000 Kč, která byla převedena do rezervy. Doplátek za Noc vědců 2007 ve výši 60 000 Kč by měl dorazit v nejbližších měsících, Sobotka ale musí vystavit novou fakturu. VV schválil rozpočet ČAS na rok 2009 a rozdělení dotace RVS složkám ČAS na rok 2009 dle došlých žádostí. Vzhledem k tomu, že složky žádaly o cca 260 tisíc Kč a mohly dostat 160 000 Kč (o 15 000 Kč více jak loni), byly částky kráceny. Při tom byl brán do úvahy rozsah činnosti složek, prezentace práce složek a plnění povinností složek vůči ČAS. Složky budou o rozpočtu informovány Honzíkem na setkání složek a tam také budou moci podepsat smlouvy o poskytnutí dotace, ostatní složky budou kontaktovány emailem. Po podpisu smluv rozešle dotace na účet složkám Sobotka.

- **Pelhřimov – nový kolektivní člen.** VV přijal nového kolektivního člena - Astronomický klub Pelhřimov, o.s. Smlouva o kolektivním členství bude podepsána na setkání složek. Počet kolektivních členů se tak rozrostl na 17. Další kolektivní členové jsou vítáni.
- **Keplerovo muzeum.** VV rozhodl o podpisu smlouvy o spolupráci s Agenturou ProVás, s. r. o. Agentura zhotoví a bude provozovat Keplerovo muzeum v Praze podle scénáře dr. Aleny Šolcové, předsedkyně Historické sekce ČAS. Dvě kopie smlouvy podepsané oběma stranami budou předány A. Šolcové na setkání složek, třetí uloží tajemník v sekretariátu.
- **Ceny ČAS.** Blíží se termíny uzávěrek příjmu návrhů na udělení cen ČAS. Jedná se o Nušlovu cenu, cenu Littera astronomica a Kopalovu přednášku. Výzva složkám na setkání složek – podávejte návrhy. Statuty cen viz <http://www.astro.cz/cas/ceny/>
- **MHV.** VV schválil vznik samostatného bankovního účtu pro platby na akci Mezní hvězdná velikost. Zjednoduší se tím administrativa z hlediska ČAS a přístup organizátorů MHV k seznamu došlých plateb. Jinak se na akci MHV nic nemění, jedná se nadále o akci ČAS a celkové peněžní částky projdou účetnictvím ČAS.
- **Účet ČAS.** VV rozhodl, že přístupová práva k účtu ČAS bude mít kromě tajemníka také předsedkyně ČAS dr. Eva Marková. Zjednoduší se tak přístup členů VV k účtu.
Termín příští schůze VV ČAS je pátek 12. 6 v 17:30 na Štefánkově hvězdárně v Praze.

Zapsal: Sobotka

Zápis ze setkání složek a kolektivních členů ČAS

Setkání se konalo 18. dubna 2009 od 9:30 do 18:00 hod v Jihlavě. Přítomní zástupci: Sekce proměnných hvězd a exoplanet, Astronomické společnosti Most, Hvězdárny Fr. Pešty v Sezimově Ústí, Východočeské pobočky, Sluneční sekce, Pražské pobočky, Astronautické sekce, Astronomické společnosti Pardubice, Západočeské pobočky, Zákrytové a astrometrické sekce, Hvězdárny barona Artura Krause v Pardubicích, Hvězdárny ve Valašském Meziříčí, Jihlavské astronomické společnosti, Přístrojové a optické sekce, Společnosti pro meziplanetární hmotu, Astronomického ústavu AV ČR, Jihočeské pobočky, Historické sekce, Pobočky Třebíč, Astronomického klubu Pelhřimov, Společnosti Astropis, VV ČAS a redakce astro.cz. Celkem do Jihlavy zavítalo 41 zástupců 21 složek a kolektivních členů ČAS.

Hlavní názory a závěry diskusní části setkání složek ČAS:

- **Granty EU.** Libor Lenža (Hvězdárna Valašské Meziříčí) poukázal na náročnost žádání o granty z EU a potřebu mít pro to větší zázemí, než má ČAS. Miloš Vystrčil (hejtman kraje Vysočina 2004 až 2008) doporučil, aby občanské sdružení jako je ČAS, nebylo hlavním žadatelem o dotace z fondů EU, nicméně může být partnerem jiných subjektů např. samosprávy.
- **Rozpočet 2009.** Hospodář ČAS Lumír Honzík upozornil složky na jejich povinnosti, poděkoval složkám, které je vzorně plní a požádal složky, které mají v plnění povinností nedostatky, aby je napravily. Povinnosti složek viz <http://www.astro.cz/cas/slozky/povinnosti/> Na astro.cz by se měly objevit ke stažení formuláře potřebné pro agendu složek.
- **Logo ČAS.** Z diskuze vyplynulo, že k opakování soutěže o nové logo ČAS by nemělo dojít. Pravděpodobnost jejího úspěchu je malá. Nadějnou možností je oslovit třeba některou z grafických středních škol, případně profesionálního grafika.

• **Sjezd ČAS.** Předsedkyně ČAS Eva Marková připomněla, že v dubnu 2010 uplynou 3 roky od mandátu současného VV ČAS. Vzhledem k tomu, že členové současného VV ČAS už nebudou ve velké většině na funkce kandidovat, mely by složky začít hledat kandidáty. Pokud se nenajdou lidé ochotní vést ČAS v dalším tříletém období, vážně by to ohrozilo existenci ČAS. Vést ČAS je zodpovědná práce především pro spolehlivé a nekonfliktní lidi s určitým kreditem za svou dosavadní práci v astronomii.

• **astro.cz.** Petr Horálek představil astro.cz, především některé méně známé stránky a služby a vyzval nové autory a programátory z řad členů ČAS na spolupráci při vytváření nejnavštěvovanějšího astronomického serveru v ČR. Karel Mokřý představil statistiky návštěvnosti astro.cz, návrhy nového vzhledu a výsledky dotazníku, který vyplnili zástupci složek. Většina přítomných navštěvuje astro.cz denně, nejvíce je zajímají články, zachovala by tradiční modrý vzhled a doporučuje web zpréhlednit. *Zapsal: Petr Sobotka*

Pozvánky

Akce na Hvězdárny ve Valašském Meziříčí

září a říjen 2009

- **Večery u dalekohledu:** Pravidelné programy u dalekohledu zaměřené na pozorování zajímavých objektů na obloze – doplněno výkladem. Programy se konají každý pracovní den ve 20:00 (září) a v 19:00 (říjen).
- **Podzimní putování Valašskem:** Odbor Klubu Českých turistů TJ Valašské Meziříčí ve spolupráci s Hvězdárnou Valašské Meziříčí a s Valašskou astronomickou společností pořádají v sobotu 19. září 2009 další ročník turistického pochodu „Podzimní putování Valašskem“, který je určen milovníkům astronomie a turistiky. Start je na hvězdárně v době od 8:00 do 10:00 hodin.
- **Planetární soustavy ve vesmíru:** Hvězdárna Valašské Meziříčí, p. o. pořádá ve dnech 23. až 25. října 2009 ve spolupráci s Astronomickým ústavem AV ČR, v.v.i., Českou astronomickou společností, Českým organizačním výborem IYA 2009 a Sekcí proměnných hvězd a exoplanet ČAS v rámci Mezinárodního roku astronomie 2009 astronomický seminář s mezinárodní účastí s názvem „PLANETÁRNÍ SOUSTAVY VE VESMÍRU“. Určeno široké veřejnosti.

Podrobnější informace o všech akcích hvězdárny na webu <http://www.astrovm.cz>.

Věda v ulicích a Noc vědců se ZpČAS

Ve dnech 18. a 19. září se v Plzni uskuteční již čtvrtý ročník akce nazvané Věda v ulicích. ZpČAS se společně s HaP Plzeň, Hvězdárnou v Rokycanech a Katedrou obecné fyziky FPE ZČU bude prezentovat před Západočeským muzeem. Rok 2009 je magicky nabitý číslovkou 4, která bude hrát hlavní roli v programu jednotlivých expozic. Máme totiž 400 let od prvního astronomického použití dalekohledu, 40 let od prvního přistání lidí na Měsíci a 4. ročník Vědy v ulicích. ZpČAS bude mít opět jako hlavní náplň tvorbu a odpalování raket na vodní pohon. Proto neváhejte a navštivte naši společnou expozici.

O týden později 25. září se koná tradiční Evropská noc vědců. ZpČAS si připravila pro návštěvníky plzeňské Techmánie blok astronomických přednášek a na vytvoření společné

expozice bude spolupracovat s HaP Plzeň. Zároveň naši členové budou spolupracovat i na programu Hvězdárny v Rokycanech, kde má ZpČAS své sídlo. Více podrobností a fotografií z minulých akcí naleznete na www.astro.zcu.cz.

Den na hvězdárně aneb 25 hodin s astronomií v Rokycanech

V rámci Mezinárodního roku astronomie 2009 se uskuteční na hvězdárně v Rokycanech česká zmenšenina celosvětové akce 100 hodin astronomie. A jak je to s tím dnem, který má 25 hodin? Každý rok jeden existuje. Je to den, kdy se vracíme od letního, k času středoevropskému. V roce 2009 připadá tato změna na víkend 24. - 25. října. Takže mezi poledny těchto dnů uběhne 25, namísto obvyklých 24 hodin. Pozvánku ke spolupráci na tomto projektu od ředitele hvězdárny Karla Halíře si můžete přečíst na stránkách hvr.cz. Západočeská pobočka ČAS se bude na akci podílet. Na stránkách www.astro.zcu.cz se postupně objeví program akce a další informace.

Keplerovo muzeum se otevře 25. 8.

Slavnostní otevření Keplerova muzea v Praze proběhne v rámci mezinárodní konference Keplerův odkaz v Kosmickém věku, a to v úterý 25. 8. ve 20:00. Promluví Eva Marková, Jiří Grygar, Pavel Bém a mezi slavnostními hosty budou významní čeští astronomové a vědci. Podrobný program najdete na www.astro.cz.

Americký astronaut Andrew Feustel přiletí na návštěvu České republiky

Od 31.7. do 10.8. bude v České republice pobývat astronaut NASA Andrew Feustel, člen raketoplánové letky. Přiletí na pozvání Astronomického ústavu AV ČR, kterému k vystavení veřejnosti přiveze Nerudovy Písně kosmické. Ty vzal na palubu raketoplánu Atlantis, který letěl na poslední servisní misi k HST. Jeho vystoupení přístupná veřejnosti se předpokládají v Praze, Ondřejově, Plzni, Brně a Znojmu. V době uzávěrky tohoto čísla byla dojednávána konkrétní data. Sledujte prosím www.asu.cas.cz nebo www.astro.cz. Pro informace si také můžete zavolat na telefony 267 103 040, 737 322 815 (Pavel Suchan).

Evropská noc vědců v Ondřejově

Tradičně poslední pátek v září, letos tedy 25. 9., se po celé Evropě koná Evropská noc vědců. Na observatoři Astronomického ústavu AV ČR v Ondřejově bude na odpoledne a večer připraven mimořádný program pro veřejnost. Zdarma. Sledujte prosím www.asu.cas.cz, kde bude zveřejněn podrobný program.

Terminologická komise informuje: Termín „outburst“, týkající se kometární astronomie, znamenající náhlé zjasnění komety v důsledku výronu plynů z jádra, doporučujeme překládat slovem „vzplanutí“.

TK ČAS